

Sygn. akt III AUa 1112/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek (spr.) SSO del. Tomasz Korzeń
Protokolant:	sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2014 r. w Szczecinie

sprawy J. I.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 września 2013 r. sygn. akt VI U 707/13

1. oddała apelację.
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz ubezpieczonej J. I. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSO del. Tomasz Korzeń

Sygn. akt III AUa 1112/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 marca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. I. prawa do uchylenia decyzji z dnia 12 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury na okres od dnia 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do podjęcia wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011 roku, bowiem przepis art. 103a na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, utracił moc prawną dopiero od 22 listopada 2012 roku.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona wnosząc o jej zmianę poprzez uchylenie decyzji z dnia 12 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku, a także o nakazanie organowi rentowemu wypłatę zaległego świadczenia emerytalnego od dnia 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami od każdej zaległej miesięcznej raty do dnia zapłaty. Uzasadniając swoje stanowisko ubezpieczona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika podniosła, że zgodne ze stanowiskiem dominującym w orzecznictwie SN, wyroki Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu ustawy z Konstytucją są skuteczne od dnia wejścia w życie zakwestionowanego przepisu, zatem przyczyną prawną wstrzymania wypłaty traktuje się za nigdy nieistniejącą. Zdaniem powódki, stosując wyrok Trybunału Konstytucyjnego należy przyjąć, iż zakwestionowany przepis jest niekonstytucyjny od momentu jego uchwalenia, a wyrok stanowi jedynie potwierdzenie tego faktu.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania ubezpieczonej w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia z dnia 17 września 2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S., aby wypłacił ubezpieczonej J. I. emeryturę za okres od 1 października 2011 r do 21 listopada 2012 r. z ustawowymi odsetkami liczonymi od 26 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty; i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz ubezpieczonej kwotę 60 (sześćdziesięciu) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

Sąd Okręgowy ustalił, że J. I. urodziła się (...). Od dnia 3 marca 1975 roku i nadal (także po dniu 1 października 2011 roku) jest nieprzerwanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S..

W dniu 15 kwietnia 2009 roku ubezpieczona złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury.

Decyzją z dnia 4 maja 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia 4 maja 2009 roku tj. zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego.

Wnioskiem z dnia 11 maja 2009 roku ubezpieczona poinformowała organ rentowy, iż lekarz prowadzący przedłużył jej zwolnienie lekarskie do dnia 14 czerwca 2009 roku. Uwzględniając wniosek ubezpieczonej, decyzją z dnia 19 czerwca 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość świadczenia od dnia 15 czerwca 2009 roku, tj. od zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego, jednocześnie uchylając decyzję z dnia 4 maja 2009 roku.

Decyzją z 12 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z urzędu wstrzymał J. J. od 1 października 2011 roku dalszą wypłatę emerytury, z uwagi na kontynuację zatrudnienia przez ubezpieczoną. Organ rentowy wskazał, iż w celu podjęcia wypłaty emerytury, ubezpieczona winna przedłożyć świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Wyrokiem z 13 listopada 2012 roku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012 r., poz. 1285.

W dniu 18 grudnia 2012 roku ubezpieczona złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o wznowienie wypłaty wstrzymanej od 1 października 2011 roku emerytury z uwzględnieniem ustawowej waloryzacji rent i emerytur oraz powiększonego okresu zatrudnienia od III kwartału 2011 roku. Jednocześnie ubezpieczona wniosła o wypłatę

zaległych świadczeń emerytalnych wraz z ustawowymi odsetkami za okres od 1 października 2011 roku do momentu wznowienia wypłaty wstrzymanej emerytury.

Na mocy decyzji z dnia 6 lutego 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. podjął wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku, tj. od dnia, w którym został opublikowany wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku. Zakład ustalił stały termin płatności emerytury – 25 dnia każdego miesiąca.

Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszym postępowaniu ubezpieczona domagała się wypłaty wstrzymanego jej w okresie od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku świadczenia emerytalnego, zaś organ rentowy stał na stanowisku, że wznowienie wypłaty świadczenia jest możliwe dopiero od 22 listopada 2011 roku, tj. od opublikowania wymienionego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, który - zdaniem organu - nie ma skutków retroaktywnych.

Badając zgodność z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych, Trybunał Konstytucyjny w cytowanym wyżej wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku powiązał treść tego przepisu z treścią art. 103a ustawy emerytalnej, wskazując iż oba te przepisy nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oceniając skutki wyroku Trybunał doprecyzował przy tym, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285).

Mając na uwadze stanowisko organu rentowego prezentowane w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy wskazał, iż w świetle brzmienia przepisu art. 190 ust. 1 Konstytucji, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza więc, że przepis ten nie może być stosowany, poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma w takiej sytuacji skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., sygn. akt V CO 43/08 oraz wyrok sądu z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt II PK 42/06).

Odnosząc powyższe do stanu prawnego niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy wskazał, że zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) stanowi, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (tj. ustawy emerytalnej) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 roku. Z kolei wymieniony art. 6 pkt 2 omawianej ustawy dodał do ustawy emerytalnej - po art. 103 - art. 103a w brzmieniu: „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.”

Omawiany przepis został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 roku; w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego trzeba więc uznać, że już od tej daty przepis ten nie obowiązywał (należy go pominąć) jako niezgodny z art. 2 Konstytucji. Jednakże – w świetle cytowanego wyżej orzeczenia Trybunału - pozbawienie mocy obowiązującej tego przepisu dotyczy tylko sytuacji prawnej tych osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tych ubezpieczonych, (do których zalicza się także i ubezpieczona, która prawo do emerytury nabyła od 15 czerwca 2009 roku), należy dokonać rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu jaki obowiązywał, kiedy one nabyły prawo do emerytury, tj. do stanu prawnego sprzed dodania do ustawy emerytalnej art. 103a. Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał zaś wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylony bowiem został z dniem 8 stycznia 2009 roku art. 103 ust. 2a cyt. ustawy emerytalnej (art. 37 pkt 5b ustawy), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez

względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Od 1 stycznia 2011 roku przepis ten ponownie został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako art. 103a - z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...).

W tej sytuacji ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. Obecnie - w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego – trzeba więc uznać, iż prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane.

Skoro podstawą wstrzymania od 1 października 2011 roku wnioskodawczyni wypłaty emerytury były uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych i art. 103a ustawy emerytalnej, koniecznym było uznanie, iż od tej właśnie daty wypłata emerytury dla ubezpieczonej powinna zostać podjęta, bowiem odpadła podstawa prawna jej wcześniejszego wstrzymania. Tym samym zasadne okazało się żądanie skarżącej wznowienia wypłaty zawieszonyj decyzją z dnia 12 października 2010 roku emerytury w okresie od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku.

Odnosnie żądania odsetek od dnia 1 października 2011 roku Sąd Okręgowy wskazał, że obowiązek zapłaty odsetek od świadczeń z ubezpieczeń społecznych reguluje przepis art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. W przepisach prawa ubezpieczeń społecznych odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się – poza określeniem wysokości odsetek – do przepisów prawa cywilne. Niedopuszczalna jest analogia z art. 476 i 481 k.c. oraz art. 415 lub 471 k.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1991 r., II UZP 11/91, OSP 1992 nr 7-8, poz. 147; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1997 r., II UKN 208/97, OSNAPIUS 1998 nr 15, poz. 461).

Ze względu na powyższe obowiązek zapłaty odsetek nie powstaje w razie opóźnienia w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności. Zakład Ubezpieczeń Społecznych popada w zwłokę, jeżeli miał możliwość ustalenia prawa do świadczenia lub wypłaty w określonej wysokości, a nie wykonał swego obowiązku wobec świadczeniobiorcy, mimo upływu 30 dni od tej chwili.

W realiach rozpoznawanej sprawy, pozwany był zobowiązany stosować obowiązujące prawo, stąd też decyzji z dnia 12 października 2011 roku do czasu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, który był publikowany 22 listopada 2012 roku nie można przypisać nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa materialnego (patrz wyrok SN z 07.04.2010 r. I UK 345/09).

Reasumując więc powyższe, pozwany w terminie 30 dni licząc od dnia 22 listopada 2012 roku winien był wydać decyzję zmieniającą decyzję z dnia 12 października 2011 roku, zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku. Skoro więc data wypłaty świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni przypada na dzień 25. każdego miesiąca, to pozwany pozostaje w zwłoce od 26 grudnia 2012 roku.

Kierując się tymi wszystkimi względami, uwzględniając odwołanie ubezpieczonej, Sąd Okręgowy - na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. - zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nakazał wypłatę emerytury ubezpieczonej od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku z ustawowymi odsetkami liczonymi od 26 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zawartą w nim zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. W związku z tym zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, ustaloną na podstawie § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002

roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002, nr 163, poz. 1349 ze zm).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP - poprzez błędną wykładnię, iż norma ta nie znajduje zastosowania w okresie przed wejściem w życie orzeczenia TK z dnia 13.11.2012 r., tj. do dnia opublikowania wyroku 22.11.2012 r. i podjęcie wypłaty zawieszony emerytury ubezpieczonej poczynawszy od 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r.;

- art. 85 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w związku z art. 116 ustawy emerytalnej - poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że organ rentowy pozostaje w zwłoce i zobowiązany jest do wypłaty odsetek od dnia 26 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;

2. obrazę przepisów postępowania tj.

- art. 98 § 1 i 3 kpc w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) - poprzez przyznanie kosztów zastępstwa procesowego od pozwanego w sytuacji gdy odwołania winny ulec oddaleniu;

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania w całości a nadto

- zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Zaskarżoną, a następnie zmienioną przez Sąd decyzją ZUS odmówiono wnioskodawczym uchylenia decyzji zawieszającej wypłatę świadczenia w części, tj. za okres od dnia 01.10.2011 r. do dnia 21.11.2012 r., stwierdzając tym samym brak podstaw do wypłaty wyrównania emerytury za w/w okres. Sąd I instancji uznał, iż odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie z uwagi na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. K/12, LEX 1227132 orzekający, iż art. 28. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W ocenie Sądu Okręgowego w Szczecinie utrata mocy obowiązującej w/w przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia.

Pełnomocnik pozwanego związany stanowiskiem reprezentowanej strony, wniósł apelację uznając, iż wydany wyrok nie odpowiada prawu. Z uwagi na orzeczenie niekonstytucyjności art. 103a ustawy emerytalnej, organ rentowy stoi na stanowisku, iż podjęcie wypłaty emerytury winno mieć miejsce od 22 listopada 2012 r., tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw z 2012 r. poz. 1285.

Na podstawie art. 190 ust. 1-3 Konstytucji - orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w art. 188 podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski". Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów. Konsekwencją orzeczenia TK jest utrata z dniem 22 listopada 2012 r. mocy obowiązującej przepisu art. 103a w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Kwestia mocy obowiązującej, zasięgu czasowego, a tym samym skutku prawnego orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego była niejednokrotnie przedmiotem rozważań zarówno doktryny jak i orzecznictwa. Zarówno w orzecznictwie sądowym, jak i w piśmiennictwie brak jednak jednolitego stanowiska. Prezentowany jest zarówno pogląd, że orzeczenia Trybunału działają *ex tunc* tj. wstecz, począwszy od daty wejścia w życie kwestionowanego przepisu jak również pogląd, że orzeczenia te rodzą skutki *ex nunc* tj. na przyszłość; od daty ogłoszenia decyzji o niekonstytucyjności (M. Florczak-Wątor, Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i ich skutki prawne, Poznań 2006 r.). Zdaniem apelującego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wywierają skutki prospektywne, stąd też dopiero z chwilą opublikowania wyroku Trybunału z dnia 13 listopada 2012r. w Dzienniku Ustaw - co miało miejsce w dniu 22 listopada 2012r. - doszło do uchylecia obowiązywania zakwestionowanych co do swej konstytucyjności przepisów, dlatego też brak jest podstaw do odmowy zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okres poprzedzający opublikowanie orzeczenia TK z dnia 13.11.2012 r. Warunkiem powszechnego dla wszystkich podmiotów prawnych podważenia domniemania zgodności z Konstytucją jest formalna publikacja orzeczenia TK we właściwym dzienniku urzędowym. Można stwierdzić, że orzeczenie TK zaczyna obowiązywać w sensie materialnym (treściowym) właśnie od momentu wejścia w życie, gdyż właśnie z tą chwilą jest ono w stanie wywołać skutek usunięcia (tzw. skutek derogacyjny) z systemu prawnego niekonstytucyjnej regulacji lub treści. Ustawodawca konstytucyjny identyfikuje moment wejścia w życie orzeczenia TK z czasowym momentem wystąpienia skutku derogacyjnego, jeżeli więc TK nie zastosuje klauzuli cofającej albo odraczającej skutek derogacyjny, to w płaszczyźnie czasowej przepisy uznane za niezgodne z Konstytucją RP (lub innym aktem normatywnym) utracą formalną moc obowiązującą z dniem ogłoszenia orzeczenia w odpowiednim dzienniku publikacyjnym (monografia M. Kamiński „Konsekwencje intertemporalne orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów administracyjnych”, w Prawo administracyjne intertemporalne). Takie stanowisko znajduje potwierdzenie także w wyroku SN z dnia 21.11.2006 r. II PK 42/06, LEX 950622, w którym stwierdzono, iż „uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału”.

Wobec powyższego w ocenie organu rentowego, z chwilą formalnej publikacji orzeczenia TK w dniu 22.11.2012 r. obowiązujący stan prawny uległ zmianie, a organy sądowe i administracyjne są zobowiązane do stosowania nowego prawa. Nowy stan prawny pozbawiony niekonstytucyjnej regulacji art. 103a ustawy emerytalnej winien być zatem stosowany od daty 22.11.2012 r., natomiast do tego momentu w/w przepis prawa odnosi skutki w sferze prawnej.

Z uwagi na bezzasadność zasądzenia wyrównania za okres od 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r. niezasadnym jest także w ocenie organu rentowego zasądzenie odsetek ustawowych. Jednocześnie wskazał, iż nawet przy uznaniu roszczenia wnioskodawczyni w zakresie wyrównania za prawidłowe, data początkowa naliczenia odsetek przez Sąd jest błędna, bowiem pozostaje w sprzeczności z treścią przepisów wskazanych w zarzutach. I tak w myśl art. 85 ust. 1 ustawy systemowej Zakład obowiązany jest do wypłaty odsetek ustawowych w przypadku nie wypłacenia świadczenia. Natomiast zgodnie z brzmieniem art. 116 ustawy emerytalnej postępowania w sprawach o świadczenia wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wniosek ubezpieczonej w przedmiocie wypłaty wyrównania wpłynął do organu rentowego dnia 18.12.2012 r. i od tejże daty winno się liczyć 30 dni na wydanie

prawidłowej decyzji w tym zakresie, a więc ewentualna zwłoka w wypłacie świadczenia miałyby miejsce od 26 stycznia 2013 r., a nie od 26 grudnia 2012 r. Stanowisko Sądu I instancji co do konieczności liczenia 30 dni na wydanie decyzji od dnia 22 listopada 2012 r., tj. od daty publikacji orzeczenia TK, jest niezasadne bowiem żaden przepis prawa ustawy emerytalnej nie nakłada na organ rentowy obowiązku działania z urzędu w tym zakresie, tj. nie zobowiązuje go do wydania decyzji z urzędu w sytuacji uznania przepisu prawa przez TK za niekonstytucyjny. Także regulacje kpa w tym zakresie potwierdzają pośrednio konieczność złożenia przedmiotowego wniosku, bowiem wznowienie postępowania w zakresie decyzji w związku z wydaniem orzeczenia TK następuje wyłącznie na wniosek strony.

Z uwagi na to, iż apelujący nie zgadza się z rozstrzygnięciem Sądu I instancji co do zmiany zaskarżonej decyzji, kwestionuje także zasadność przyznanych kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o:

1. oddalenie apelacji w całości,
2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję, według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się w całości nieuzasadniona.

Sąd drugiej instancji podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego, które legły u podstaw wydania zaskarżonego orzeczenia.

Podkreślić należy, że utrwalone jest już stanowisko tutejszego sądu apelacyjnego, zgodnie z którym konsekwencją wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu art. 28 ustawy nowelizującej w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest konieczność podjęcia wypłaty emerytur od dnia 1 października 2011 roku, czyli od dnia faktycznego wytrzymania wypłaty świadczenia.

Sąd Apelacyjny uznaje, tak jak to uczynił Sąd Okręgowy, że przepis, który został uznany za niezgodny z Konstytucją nie mógł stanowić podstawy do wstrzymania wypłaty świadczenia i nie mógł stanowić podstawy prawnej działań organu rentowego. Nie ma podstaw prawnych, aby uznawać, że dopiero z chwilą ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego można było tej wypłaty dokonywać.

Zgodnie przepisem art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, orzeczenia w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji (m.in. w kwestii zgodności ustaw z Konstytucją) podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony, a orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba, że Trybunał Konstytucyjny określił inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Za ugruntowane uznać należy stanowisko, że co do zasady orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne ex tunc). Stanowisko to zakłada, że orzeczenie Trybunału usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego, lecz najwcześniej od chwili wejścia w życie Konstytucji. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszenie czynności dokonanych na jej podstawie. Szczegółową analizę argumentów przemawiających za tą koncepcją przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2009 roku (sygn. I CSK 379/08, OSNC z 2009 r., nr 12, poz. 172) i Sąd Apelacyjny ją podziela. Sąd Najwyższy, opierając się na wykładni funkcjonalnej i uwzględniając pozycję ustrojową Trybunału wskazał m.in., że Trybunał orzeka o niezgodności ustawy z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Zatem znaczenia nie ma to kiedy badanie zgodności konstytucyjnej ma miejsce lecz to kiedy w systemie prawnym pojawiła się norma prawna niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną.

Sporna norma prawna została uznana za niezgodną z Konstytucją i przez to wyeliminowana z porządku prawnego od chwili jej wejścia w życie. Wobec powyższego w stosunku do ubezpieczonej nie istniała podstawa prawna do zawieszenia jej wypłaty świadczenia poczynając od 1 października 2011 roku. Tym samym za uzasadnioną należało uznać zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie poprzez zmianę poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie J. I. prawa do wypłaty zawieszony emerytury za okres od 1 października 2011 roku.

Zarazem Sąd Apelacyjny podkreśla, że w świetle przedstawionej powyżej argumentacji Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa, tj. art. 2 ust. 1 pkt 1 w zw. z artykułem 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bądź art. 316 k.p.c. Istotny z punktu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 roku, zatem należało go uwzględnić w dacie wyrokowania przez sąd pierwszej instancji w dniu 17 września 2013 roku. Zgodnie z treścią przepisu art. 316 k.p.c. orzekający Sąd Okręgowy za podstawę wyroku wziął stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Niekonstytucyjne przepisy obowiązujące w dacie wydawania decyzji z dnia 12 października 2011r. przez organ rentowy nie niweczyły prawa J. I. do pobierania emerytury w spornym okresie. Wstrzymanie wypłaty świadczenia oparte bowiem zostało na przepisach, które na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego zostały derogowane z systemu prawnego.

Powyższe skłoniło Sąd Apelacyjny do uznania, że apelacja organu rentowego, jako niezasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSO del. Tomasz Korzeń